

Andrzej M. Michalski, Dominika Goltz-Wasiucionek

Nauczanie języka obcego online jako forma wspomagająca przygotowanie zawodowe studentów

Problemy Profesjologii nr 1, 11-17

2010

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

Andrzej M. Michalski

Dominika Goltz-Wasiucionek

NAUCZANIE JĘZYKA OBCEGO *ONLINE* JAKO FORMA WSPOMAGAJĄCA PRZYGOTOWANIE ZAWODOWE STUDENTÓW

Streszczenie

Nauczanie na odległość (*ang. e-learning*), zwłaszcza za pośrednictwem łączy internetowych, stanowi ciekawą alternatywę w stosunku do szkolenia tradycyjnego. Jest to najnowocześniejsza forma zdalnego kształcenia, zastępująca stare formy szkolenia korespondencyjnego, czy radiowo-telewizyjnego. Nauczanie *online* sprawdziło się już na rynku szkoleń zawodowych prowadzonych przez duże firmy, korporacje czy administrację państwową. Kształcenie zdalne umożliwia przeszkolenie dużej liczby studentów bądź pracowników oraz zarządzanie zespołem ludzkim w tym samym czasie, bez względu na dzielące ich odległości.

Celem artykułu jest analiza możliwości wykorzystania platformy edukacyjnej w komplementarnym nauczaniu studentów języka obcego. Formuluje także czynniki, które należy uwzględnić przy tworzeniu kursów mieszanych.

Słowa kluczowe: nauczanie na odległość, platforma edukacyjna, język obcy,

TEACHING FOREIGN LANGUAGE *ONLINE* AS A FORM OF SUPPORT IN PREPARING STUDENTS FOR PROFESSIONAL LIFE

Abstract

Distant teaching based on the use of Internet connection is a very interesting alternative to traditional teaching. It is the most modern form of distant teaching which replaces old forms of correspondence teaching or training based on radio or television. *Online* method turned out to be a good way of training used by companies, corporations or government administration. It enables training a huge number of students or employees as well as managing a team of people, which take place at the same time regardless of the distance.

The articles aims to analyze the possibilities of using educational platform in students foreign language blended learning. It provides factors that need to be taken into consideration while preparing blended learning courses.

Key words: distant teaching, educational platform, foreign language

Nauczanie na odległość (*ang. e-learning*), zwłaszcza za pośrednictwem łączy internetowych, stanowi ciekawą alternatywę w stosunku do szkolenia tradycyjnego. Jest to najnowocześniejsza forma zdalnego kształcenia, zastępująca stare formy szkolenia korespondencyjnego, czy radiowo-telewizyjnego. W wielu polskich uczelniach wyższych podejmowane są dziś działania mające na celu wprowadzenie kształcenia zdalnego do programu studiów. W ślad za

zagranicznymi ośrodkami, w których te rozwiązania istnieją od dawna, próbuje się wprowadzać wirtualną edukację jako stały element procesu kształcenia i zarządzania zespołem na poziomie uniwersyteckim.

Nauczanie *online* sprawdziło się już na rynku szkoleń zawodowych prowadzonych przez duże firmy, korporacje czy administrację państwową. Szkolenia zdalne umożliwiają przeszkolenie dużej liczby pracowników oraz zarządzanie zespołem ludzkim w tym samym czasie, bez względu na dzielące ich odległości. Daje to wymierne korzyści finansowe. Działania te są również wspierane ze środków budżetowych Unii Europejskiej, na przykład w formie dotacji udzielanych przez Europejski Fundusz Społeczny.

Na rynku istnieją gotowe rozwiązania programowe, narzędzia do tworzenia zdalnych kursów internetowych. Pozwalają one na tworzenie kursów *online* na każdym poziomie zaawansowania, od udostępniania materiałów w sieci poprzez tworzenie kompletnych portali edukacyjnych. Istnieje wiele rozwiązań komercyjnych w tym zakresie, które mimo zalet mają wadę w postaci drogich kosztów ich wdrażania i użytkowania. Dlatego swoją przygodę z e-learningiem warto zacząć od programów rozpowszechnianych na zasadzie wolnego oprogramowania (licencji *open source*). Programy te są przeznaczone do darmowego użytkowania, pod warunkiem przestrzegania dostarczanych wraz z nimi licencji (GNU/GPL). Przykładem takiego programu jest platforma zdalnej edukacji Moodle. Oferowane w niej narzędzia pozwalają na tworzenie kursów internetowych, w niczym nieustępujących tym wykonanym na platformach komercyjnych.

Dotyczy to również prowadzenia kursów językowych *online*. System kształcenia na odległość stał się wyzwaniem cywilizacyjnym zarówno dla organizatorów edukacji językowej, jak i dla nauczycieli.

W XXI wieku edukacja z racji swojej misji, jak i rozlicznych form, które przybiera, powinna obejmować wszystkie okresy życia od dzieciństwa aż po starość. Uznając znaczenie edukacji całościowej, jako jednego ze sposobów zwiększania dostępu do edukacji na poziomie wyższym i wyrównywania szans, ministrowie krajów europejskich odpowiedzialni za edukację podkreślili konieczność zwiększenia udziału uczelni w strategiach działań zmierzających do realizacji idei *lifelong learning*. W Europie przyszłości, opartej na społeczeństwie i gospodarce wiedzy, strategie kształcenia ustawicznego będą musiały sprostać wyzwaniu konkurencyjności i wykorzystywać najnowsze technologie w celu zwiększenia spójności społecznej, równości szans i jakości życia.

Uczenie się przez całe życie coraz częściej rozumiane dosłownie – od dzieciństwa do późnej starości to kontinuum – opisano już w 1998 w raporcie Delorsa *Edukacja jest w niej ukryty skarb*¹. W wyżej wspomnianym opracowaniu Międzynarodowej Komisji do Spraw Edukacji w XXI wieku przygotowanym dla UNESCO Delors podkreśla znaczenie edukacji przez całe życie mówiąc, że jest to klucz do XXI wieku.

¹ Delors J., *Learning: The Treasure Within*, <http://www.unesco.org/delors/treasure.htm>, pobrano 06.01.2010 r.

W 1999 roku ministrowie odpowiedzialni za szkolnictwo wyższe w krajach europejskich podpisali dokument zwany Deklaracją Bolońską. Podpisanie tego dokumentu rozpoczęło przekształcenia, których istotą jest zmiana w systemach szkolnictwa wyższego w Europie, a ostatecznym celem utworzenie Europejskiego Obszaru Szkolnictwa Wyższego. Utworzenie Europejskiego Obszaru Szkolnictwa Wyższego (EOSW) zmierza do wypracowania wspólnej „europejskiej” reakcji na problemy występujące w większości krajów tak, aby stworzyć warunki do mobilności obywateli, dostosować system kształcenia do potrzeb rynku pracy, podnieść atrakcyjność i poprawić pozycję konkurencyjną systemu szkolnictwa wyższego w Europie.

Nowoczesna edukacja staje więc przed wyzwaniem sprostania potrzebom społeczeństwa wiedzy, społeczeństwa ciągle uczącego się, korzystającego z wciąż rozrastających się zasobów informacji².

W związku z koniecznością umocowania kształcenia na odległość w prawie powstały akty prawne określające warunki, jakie muszą być spełnione, aby zajęcia dydaktyczne na studiach mogły być prowadzone z wykorzystaniem metod i technik kształcenia na odległość – Rozporządzenie Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego z dnia 25 września 2007 r. (wraz z aktualizacjami z 31 października 2007 r. i 9 maja 2008 r.)³.

Posiadając narzędzia prawne można zacząć wspierać procesy kształcenia nowoczesnymi technologiami informacyjnymi, nowymi narzędziami i kształcić na odległość (*e-learning*).

E-edukacja to szansa zdobycia wykształcenia dla wszystkich tych, którzy nieustannie muszą się uczyć, doszkalać (wpisuje się zatem w ideę kształcenia ustawicznego – *Lifelong Learning*). Jest to także czasami jedyna możliwość zdobycia wykształcenia dla ludzi pochodzących spoza dużych ośrodków akademickich czy osób niepełnosprawnych.

Istotnym elementem współczesnego wykształcenia staje się w coraz większym stopniu znajomość języka obcego. Otwarcie dla Polski europejskich rynków pracy determinuje prócz kwalifikacji w wykonywanym zawodzie posługiwanie się językiem obcym. Można śmiało zaryzykować twierdzenie, że znajomość języka obcego jest jednym z warunków kariery zawodowej zarówno w Polsce jak i zagranicą. Toteż jego dobra znajomość staje się w chwili obecnej niezbędna.

Pośród wielu form i technik nauczania języka obcego ostatnio bardzo dużo mówi się o komplementarnej formule nauczania jaką jest *blended learning*, który stosowany jest zarówno na uczelniach w ramach lektoratów jak i przez szkoły językowe. Kurs zdalny może stanowić integralną część kursu językowego ale może też stanowić bonus, dodatek godzinowy przeznaczony na pracę indywidualną uczącego się. *Blended-learning* to nauczanie łączą-

² Lubina E., Edukacja w społeczeństwie wiedzy – wieloznaczność rzeczywistości społecznej i kulturowej, „E-mentor” nr 3 (17), SGH, Warszawa 2006.

³ Rozporządzenie Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego z dnia 25 września 2007 r. w sprawie warunków, jakie muszą być spełnione, aby zajęcia dydaktyczne na studiach mogły być prowadzone z wykorzystaniem metod i technik kształcenia na odległość.

http://www.bip.nauka.gov.pl/_gAllery/28/08/2808/20070925_rozporzadzenie.pdf, pobrano 08.01.2010 r.

ce jednocześnie realizowane zajęcia odbywające się w tradycyjnej klasie i *online*. Wykorzystuje zatem zalety *e-learningu* i nauczania tradycyjnego.

Praca na platformie nakłania do systematyczności, a tym samym podnosi efektywność nauczania. Prowadzący kurs zdalny ma możliwość zarządzania pracą zespołu studentów poprzez przysyłanie zadań, udostępnianie materiałów dydaktycznych czy poprzez rozmowy prowadzone na Forum.

W pracach nad tworzeniem kursów mieszanych należy uwzględnić wiele czynników począwszy od uwarunkowań prawnych a na sprzętowych kończąc.

Pierwszy krok to podjęcie decyzji jakiego języka kurs będzie dotyczył, czy będzie to kurs języka ogólnego czy branżowego? Jaka będzie proporcja zajęć *online* i tych prowadzonych metodą tradycyjną dla całego kursu? Czy kurs będzie zintegrowany z podręcznikiem wiodącym czy ma stanowić jedynie uzupełnienie kursu materiałami związanym z treściami programu nauczania i podręcznika?

Podane wskazówki odnoszą się do tworzenia kursu komplementarnego, który ma na celu uzupełnienie zajęć bezpośrednich, stanowi więc integralną część procesu kształcenia i jest ściśle powiązany z treściami podręcznika wiodącego.

Najważniejszą kwestią jest powołanie koordynatora, który zarządzał będzie pracami zespołu autorów. Zarządzanie zespołem w tym przypadku winno uwzględniać takie działania jak: proporcjonalny podział treści między autorów, wyznaczenie szczegółowych zadań, które dotyczyć będą etapów prac nad kursami: przed rozpoczęciem kursu, w trakcie trwania kursu, po zakończeniu kursu. Do głównych zadań autorów kursów należy przygotowanie materiałów zgodnie z wytycznymi koordynatora oraz metodyka zdalnego nauczania, wprowadzanie materiałów na platformę oraz ich korekta, udział w pilotażu, przeprowadzenie ankiet wśród uczących się, a także wprowadzenie zmian wpływających z rocznej pracy z kursami oraz ankiet ewaluacyjnych.

Każdy kurs winien zawierać konkretną liczbę godzin, z czego obrane proporcje stanowiąc będą spotkania *face-to-face* i pracę z modułami na platformie edukacyjnej. Tak więc każdy z kursów rozpisany będzie na dwie części, spotkania bezpośrednie oraz część zdalną na platformie.

Co powinno znaleźć się w części *face-to-face* kursu zdalnego?

Powinny tu znaleźć się ćwiczenia dotyczące tych umiejętności, których nie można ćwiczyć na platformie. Znajdą się tu ćwiczenia związane z:

- mówieniem
- słuchaniem
- wprowadzeniem do pisania
- ewentualnie dyskusjami, jeżeli przewiduje je podręcznik lub program nauczania

Co powinno znaleźć się w części *online* kursu zdalnego?

W części zdalnej znajdują się quizy dotyczące ćwiczenia tych sprawności, które swobodnie uczący się może samodzielnie wykonywać.

Pierwszą częścią, która powinna zostać zamieszczona na platformie jest wprowadzenie do kursu dokładnie opisujące jego założenia, jego części składowe, sposób pracy z quiza-

mi na platformie, kryteria dotyczące oceniania wypowiedzi pisemnych i ustnych (pomimo faktu, że te dwie kwestie ćwiczone będą na zajęciach bezpośrednich), informacje o sposobie przekazywania nauczycielowi zadań pisemnych, terminy na dostarczenie zadań, czas otwarcia modułu oraz sposób oceniania jeżeli chcemy aby była to integralna część kursu, i w ten sposób chcemy motywować uczestników kursu. Ocenianie może zostać pominięte, a kurs stanowić może w takim wypadku uzupełnienie zajęć bezpośrednich. W takim przypadku należy tak zarządzać kursem i materiałami aby motywować uczestników do wykonywania zadań na platformie zdając się jednocześnie na samozaparcie uczestników kursu nie dając im bodźca do rywalizacji i sprawdzania swoich osiągnięć poprzez wystawianie ocen a jedynie poprzez przyznawania punktów.

W każdym module uczący się rozwiązują quizy (zadania) dotyczące gramatyki, słownictwa, zadań na rozumienie tekstów pisanych odnoszące się do treści podręcznika lub z nim nie związane. Każdy moduł powinien być otwarty przez czas określony przez prowadzącego zajęcia, konieczny do zrealizowania danego tematu. Pracami na platformie w takim przypadku zarządza prowadzący w porozumieniu z kursantami. Fakt określenia czasu na wykonanie zadań ma być czynnikiem motywującym uczącego się do systematycznej pracy między kolejnymi spotkaniami bezpośrednimi.

W części zdalnej znajdują się więc zadania na:

a) czytanie

Jeżeli kurs zintegrowany jest z podręcznikiem należy pamiętać, że teksty zamieszczone w podręczniku nie mogą znaleźć się na platformie ze względu na prawa autorskie.

b) quizy na rozumienie tekstu pisanego, dotyczące słownictwa, quizy gramatyczne

Każde zadanie zamieszczone na platformie musi posiadać dokładne polecenie precyzujące zagadnienie którego dotyczy. Warto dodać informację o ilości punktów możliwych do uzyskania, czasie na rozwiązanie zadań i ilości prób na jego wykonanie. Zazwyczaj zadania na platformie można wykonywać nieograniczoną liczbę razy, a najwyższy wynik zostanie zapisany. Można oczywiście podjąć decyzję o tym, że niektóre z zadań można będzie rozwiązać tylko raz.

c) teoria gramatyczna, linki do stron WWW

Możemy na platformie zamieścić plik zawierający teorię gramatyczną, przygotowaną przez autora materiałów, wraz z przykładami. Można odesłać do konkretnych stron WWW, przy czym należy systematycznie sprawdzać czy linki są aktualne, a dana strona nie wygasła.

d) powtórki

Stanowią one odrębną część kursu. Warto więc skonstruować powtórki jako samosprawdzający test, w którym za każdym otwarciem zadania będą losowo dobierane. Dodatkowym elementem może być wprowadzenie licznika czasu, który uczącemu się da informację o tym na ile opanował dane zagadnienia.

e) wprowadzenie do dyskusji

Na platformie można umieścić wprowadzenia do dyskusji, która będzie miała miejsce na zajęciach *face-to-face*. Wystarczy podać temat dyskusji oraz sposób w jaki uczestnicy kursu mają się do niej przygotować.

f) zadania pisemne

Platforma ma swoje ograniczenia tak więc nie ma możliwości aby uczący się wykonywali zadania pisemne bezpośrednio na platformie. Jednak samo zadanie, jego format oraz wytyczne wraz z informacją o terminie i sposobie jego dostarczenia można zamieścić na platformie.

Zawartość kursu mieszanego uzależniona jest od inwencji jego twórców, a także faktu powiązania go z podręcznikiem kursowym. Platforma oferuje wiele ciekawych rozwiązań i stanowić może atrakcyjny sposób uczenia się i nauczania.

Tworząc kurs zdalny należy pamiętać, że na platformie nie mogą znaleźć się jakiegokolwiek materiały naruszające prawa autorskie.

Fakt przygotowania kursu nie oznacza jednak zakończenia prac, gdyż koordynator oraz osoby odpowiedzialne na funkcjonowanie platformy (metodycy, administratorzy) nadal będą zarządzali kursami. Pierwsze kroki to przetestowanie kursu, sprawdzenie pod kontem technicznym i merytorycznym oraz rozpoczęcie etapu pilotażu. Po okresie pilotażu należy wprowadzić poprawki, a potem dbać o aktualizacje linków do stron WWW. Warto również przeprowadzić ankietę wśród uczących się jak i prowadzących taki kurs, aby zapoznać się z ich opiniami, a także by uzyskać informacje na temat wyglądu, treści kursu i ich oceną na temat samej metody.

Poprzez pracę na platformie uczący się ma kontakt z językiem angielskim w przerwie między kolejnymi spotkaniami bezpośrednimi, ma możliwość pracy w swoim tempie, kontaktu w każdej chwili z lektorem, a także wykorzystania najnowszej technologii do rozwijania swoich umiejętności językowych. Praca na platformie nakłania do systematyczności, a tym samym może wpłynąć na efektywność nauczania.

Bibliografia

- Bednarek J., Lubina E., *Kształcenie na odległość. Podstawy metodyki*, PWN, Warszawa 2008.
- Deklaracja Bolońska, <http://www.univ.gda.pl/pl/bologna/?tpl=deklaracja>, pobrano 06.01.2010 r.
- Delors J., *Learning: The Treasure Within*, <http://www.unesco.org/delors/treasure.htm>, pobrano 06.01.2010 r.
- E-Europe 2002 Action Plan, http://ec.europa.eu/information_society/europe/2002/index_en.htm, pobrano 09.01.2010 r.
- E-Polska, <http://kbn.icm.edu.pl/cele/epolska.html>, pobrano 12.01.2010.
- Komunikat Praski, http://www.univ.gda.pl/pl/proces_bolonski/pl/komunikat_z_konferencji_w_pradze_2001_r/, pobrano 06.01.2010 r.
- Kraśniewski A., *Proces boloński to już 10 lat*, Fundacja Rozwoju Systemu edukacji, Warszawa 2009.
- Lubina E., *Edukacja w społeczeństwie wiedzy – wieloznaczność rzeczywistości społecznej i kulturowej*, „E-mentor” nr 3 (17), SGH, Warszawa 2006.

Rozporządzenie Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego z dnia 25 września 2007 r. w sprawie warunków, jakie muszą być spełnione, aby zajęcia dydaktyczne na studiach mogły być prowadzone z wykorzystaniem metod i technik kształcenia na odległość
http://www.bip.nauka.gov.pl/_gAllery/28/08/2808/20070925_rozporzadzenie.pdf, pobrano 08.01.2010 r.

Strategia informatyzacji Rzeczypospolitej Polskiej – ePolska na lata 2004-2006, Ministerstwo Nauki i Informatyzacji, Grudzień 2003 r.,
www.ukie.gov.pl/HLP/files.nsf/.../79d0526b49538ae3c125721f00335df3?,
pobrano 07.01.2010 r.

Strategia rozwoju szkolnictwa wyższego,
http://www.mimuw.edu.pl/~sjack/usw/strat_pliki/strategia.htm, pobrano 12.01.2010 r.

Recenzent: Bogusław Pietrulewicz